

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח
יום ו' ערש"ק כ"ה תמוז תשפ"ג
פרשת מטות מסעי
גליון תקצ"ט
שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

הזהירות משבועה

שמחה הרבנית והתחילה להזמין את הדברים, ואילו מן הצד משתומם לו רבי פנחס, מדוע אין אשתו מטרידה אותו השנה על הכסף עבור הוצאות החג? הרבי לא שאל מאומה, והמשיך בעבודת הקודש שלו. בערב פסח רואה רבי פנחס שהבית מאיר, כלי כסף וכלי זהב, שמלות חדשות, רהוט חדש, כלים מבריקים, מיד שאל הוא את הרבנית: "מהיכן כל הפאר הזה?"

הצביעה הרבנית על האורח החסיד, ואמרה שהכול בזכותו. נתן לו רבי פנחס יד לשלום וישבו לקדש. התחיל באמירת ההגדה, ולאחר הכוס השני, טרם ניגשו ליטול ידיים. שאלו רבי פנחס, מדוע הגיעו? ומה חסר לו? סיפר לו אותו חסיד בקול בוכים, את מה שקרה אצל הסבא משפולי, ובקשו לבטל את השבועה, כדי שיזכה להיפקד בבן זכר של קיימא. הרהר רבי פנחס רבות בבקשתו של העשיר, ואמר לו: "אם יש לי זכות בשמים, אני נשבע לך, כי עוד השנה הבאה אשתך תלך בן זכר של קיימא." שמח אותו עשיר ונשק את ידיו של הצדיק, ואכן כך היה, לאחר שנה ילדה אשתו בן זכר.

הצדיק רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל, סיפר לחסידיו שבשעה שנשבע רבי פנחס מקוריץ, נעשה רעש גדול בשמים. שני צדיקי עולם נשבעו, שבועתו של מי תתקיים?!

פסק בית דין של מעלה: מי שלא נשבע אף פעם אפילו באמת, את שבועתו נקבל. חקרו ובדקו וראו שרבי פנחס לא נשבע אף פעם בחייו, ולכן קיימו את שבועתו, לתת לאותו חסיד עשיר בן זכר של קיימא.

הדברים מאירים, וכתובים בפסוק בפרשתנו: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" פרוש: אדם שהוא לא מחלל את דברו ככל היוצא מפיו יעשה, כך מקיימים בשמים את דבריו.

עלינו להיזהר לשמור את דברינו ולקיימם, ולהיזהר רבות בעוון נדרים ושבועות, משום שאפילו אם מקיימם נקרא "רשע" ולכן הטוב ביותר לומר תמיד "בלי נדר" ולהיזהר לקיים כל הבטחותינו, כמו שנאמר: "מוצא שפתך תשמור" ו"בזה נישא טובה וברכה לחיי העולם הבא, אמן. (אור לנער)

"לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" מספרים על חסיד אחד, ירא ה' וסר מרע, שהיה מבאי ביתו של הסבא משפולי זכותו תגן עלינו אמן, אותו חסיד היה עשיר מופלג, ולא חסר לו מאומה, מלבד צרתו האחת, שלא זכה להיפקד בפרי בטן. בכל פעם היה העשיר מתחנן על נפשו לפני רבו האדמו"ר הקדוש, שיבטיחו להיפקד בבן זכר של קיימא, אך הצדיק דחהו בלך ושוב.

במשך חדשים רבים נדחה על ידי רבו עד שהחליט אותו חסיד להיכנס לרבו, לשבת ולהטרידו, עד שיגזור אומר, שתפקד אשתו בפרי בטן. אותו יום היה הסבא משפולי עסוק בדברים העומדים ברומו של עולם, לבטל גזרה קשה מעל ראשם של בני הקהילה, והנה פתאום מופיע אותו חסיד, ומתחיל להעסיק את הרבי בבקשה פרטית... התחיל הסבא לומר לו, שאין זו שעת הכושר, ועתה הוא עסוק והתחנן לפניו שיניחו ויבוא פעם אחרת. אך החסיד בשלו: "איני יז עוד שהרבי יגזור ויבטיח שאזכה השנה בבן."

הדבר עיכב את הרבי וציערו עד מאוד, וכל מה שעשה לא עזר, אלא החסיד הוסיף והכפיל להטריד את הצדיק, הרבי ביקש מהחסיד שילך, ואם לא יעשה כן הוא יתחרט. אך גם לזאת לא שמע החסיד. כראות הסבא משפולי זכותו תגן עלינו אמן, שהחסיד בשלו, אמר לו: "אני נשבע לך, כי לא יהיו לך בנים לעולם."

כשמוע החסיד את הדברים האלה נבהל וברח מיד מחצרו של הצדיק, ונאנה, כמי שחרב עליו עולמו. וכבר התייאש מדבר זה והשלים עם המציאות.

לימים נסע אותו חסיד לעיר קוריץ לצורך מסחרו, ושמע רבות אודות הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זצ"ל, ועל היותו בעל רוח הקודש, בעל מופתים, ודבוק בה' יתברך בכל אבריו וגידיו. שאל החסיד העשיר את בני העיר למצבו הכלכלי של רבי פנחס. וכששמע שמצבו הגשמי ירוד, עני מרוד הוא עד פת לחם.

הלך לביתו ואמר לרבנית שתקנה לליל הסדר את כל הדברים על חשבוננו. שולחן, כיסאות, מפות, מלבושים, בשר, עופות, דגים, יין, פירות וירקות, קמח למצה שמורה ועוד. וביקש בתמורה מהרבנית להתארח בבית הצדיק בליל הסדר.

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

ונעשה מדיבור ציווי של ה', שמחויב לקיים את דברו שנדר במצוות ה', שהרי התורה צותה אותנו לקיים מוצא שפתנו, ומזה רואים כמה יקר בעיני ה' דיבורו של האיש הישראלי.

יחשוב תמיד בגדלות הבורא ית"ש

אלה מסעי בניי (ל"ג, א')

שמעתי ממו"ר הק' (ר' יעקב אריה) מראדזימין, "אלה מסעי בניי", אלה פסל את הראשונים, שמסעי בניי היינו תהלוכות בניי והתנהגותו צריך להיות בזה האופן, אשר יבין תמיד יותר בגדלות הבורא ית"ש, וממילא יבין שמאמתמול לא השיג כ"כ, ולא היתה עבודתו שלימה לפני הבורא ית"ש, כי לא ידע איך לעבודו, ויפסול תמיד עבודתו הקודמת.

(ישמח ישראל, זמובא בבראשית דף ז'. ונראה להסמיך הדברים לדברי רבינו ה"ישמח ישראל" שמביא את הגמ' בפסחים (ג:) לעולם ילמדו אדם שלא לשמה... ומקשה על התיבת 'לעולם', מה הפירוש, הוא מותיב והוא מפרק, שלעולם יחשוב אדם שעוד לא הגיע לפינה שלשמה, וכל הזמן יחשוב שלומד שלא לשמה, ושיש לו פניות וכוונות שונות בעת לימודו, אלא הוא מקוה כי סוף כל סוף יגיע ללמוד לשמה. וכן הוא כאן, שיחשוב על המצוה שעשה אתמול יחשוב שהוא פסול, ולא עשה המצוה בשלימות, ואז יחשוב כך, יקבל עליו לעשות כל מצוה בשלימות, ולא כמו עבודתו הקודמת)

בשבת קודש מתבטל כח הסט"א

כמו שע"י הציץ שהשם חקוק בה נפלו מלכי מדין ובלעם הרשע בתוכם, כך גם בשבת נתבטל כח של הסט"א וישלח אתם משה כו' וכלי הקדש כו'. מפרשי" ז"ל: זה האורן והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים כו'.

ועוד יש לפרש ע"ד שכתב בזוה"ק (פ' תרומה) בד עייל שבתא איהי אתיחדת ואפשרת מסטרא אחרא כו' וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כולוהו ערקין ואתעברו מינייה ולית שלטנא אחרא בכלוהו עלמין כו', וכדברי הזוה"ק (ח"ב פח): שבת שמא דקוב"ה, וכמו שע"י הציץ שהשם חקוק בו בטל כח הסט"א ונפלו מלכי מדין וגם בלעם הרשע עמהם, כמו"כ בשב"ק דהוא שמא דקוב"ה נתבטל כח של הסט"א ושולט רק הקדושה. (אמונת משה)

יוקר הדיבור של האיש הישראלי

זה הדבר אשר צוה ה' וגו'. בספה"ק "תפארת שמואל" הביא בשם רבינו הק' הזקן מווארקי זי"ע שמהדיבור של אדם נעשה ציווי ה', ר"ל אם יאמר האדם שיעשה כך וכך

שום דבר לא מגיע מעצמו, אלא מה'

ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם עפ"י ה'.

ר"ל שהיו יודעים כי לא בכחם ועוצם ידם יצאו ממצרים רק עפ"י ה', ומשרבע"ה כתב זאת לדור אחרון שממנו נקח לעבוד את ה', לידע ולהאמין כי בעצמו לא יכול להושיע א"ע, והכל בא ברצונו הטוב. וכמא"כ פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון רק ברצונו ית' הוא משביע לכל חי ואין אנחנו עושים כלום, וצריך האדם לבטוח בה' שתמיד ישפיע לנו שפע וישועות ברצונו הטוב, אע"פ שאין אנו כדאים. ובכחינה זו נוכל לזכות להישועה ולקדושת אר"י, וכמשי"ב זוה"ק עה"כ בטח בה' ועשה טוב שכון ארץ ורעה אמונה, בטח בה' ועשה טוב - כדי שיהיה לך משכן בארץ באמונה ובטחון יש לו קיום ושייכות עם אר"י, וקדושת אר"י יהיה קולטת אותו. (תפארת שמואל)

כדי לזכות לתורה צריך לצאת קודם מכל עניני הגשמיות

ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'.

היינו לפי מה שהם יוצאים מתאוות מצרים כך הם מקבלים את האורות למסעיהם, היינו אורות התורה, שהם עפ"י ה', ואלה מסעיהם למוצאייהם, היינו כפי מה שהם מקבלים אורות מסעיהם, שהם אורות התורה, כשיעור הזה הם יוצאים מהתאוות, כי האחד תלוי בשני כאמור. ומזה הטעם היו צריכים לעבור תחילה את כל המדבר שממה הזה, שכל החיות בו הוא למעלה מהטבע, להורות שהתורה היא למעלה מהגשם, כי הם שכלית, היפך הגשם, עד שבאו לארץ ישראל, שהיא ג"כ למעלה מן הגשם, כי הגשם הוא

בימי הבנין, ואוירא דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנח:), שהיא בחינת חכמה, שלמעלה מימי הבנין, למעלה מהגשם, ושם זכו לשלימות התורה. וזהו הענין שהוצרכו המסעות להכתב בתורה, לרמז שלזכות לתורה צריכים לצאת מכל ענין גשם, שיהיו כל התהלכות רק בתורה בלבד. (אמרי מנחם)

שיוצא לנסיעה קודם כל יאמין שהכל עפ"י ה', ובהשגחתו

ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם.

באוה"ח הק' דקדק למה שינה, בתחלה הקדים לומר למוצאייהם ואח"כ למסעיהם ואח"כ הקדים תיבת למסעיהם לתיבת למוצאייהם, וי"ל בדרך פשוט, דהנה בסדר העולם כשאדם מכין א"ע לנסוע עלי דרך יש לו מטרה מיוחדת להנסיעה להשיג איזו דבר, אבל בפרטי הדברים לדעת עד כמה שיצליח אי אפשר לחשוב מקודם, יש שיוודע שהכל ע"י השי"ת המסבב סבות, לא בחכמתו וכחו ועוצם ידו, ויש שסומך על חכמתו ועל הצלחתו, ובכל אופן א"א שישגי מקודם כל הפרטים, אבל אח"כ בשונו לביתו אז ידוע לו כל הפרטים שהשיג בנסיעתו, ברם המאמין ידוע שכל זה שהצליח בנסיעתו הכל היא על פי ה' ובהשגחתו בכל הפרטים. ובזה יבואר הכתובים ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה', כלומר משרע"ה כתב כל התוצאות שהרויחו בני ישראל ממסעיהם והאמינו שהכל על פי ה' בהשגחתו ית"ש בכל הפרטים, ואלה מסעיהם למוצאייהם, כלומר בתחלת נסיעתם ידעו בהמטרה, שהמטרה בנסיעתם המה למוצאייהם, אבל לא יכלו לחשוב כל הפרטים שירוויחו בנסיעתם משום שהכל תלוי בהשגחתו ית"ש. (אמונת משה)

ווארט

שבע יפול צדיק וקם

ויסעו מחרדה ויחננו במקלה (ל"ג, כ"ד כ"ה). ר"ל שהאדם הצדיק צריך לפעמים לירד למטה ולהתערב בין בני אדם לעשות להם איזה טובה או להתפלל עבורם הצטרפותם או להעלותם כמבואר בספח"ק נועם אלימלך. אך בין בני האדם נוח להאדם להיכשל וליפול ממדרגתו ח"ו, אבל כיון שנתקשר האדם בשורש כל השרשים ומקשר עצמו ומייחד כל העולמות, אז אין לו מורא ופחד כלל כיון שנתקשר היטב. וז"ש "ויסעו מחרדה" שהוא לשון יראה וחרדה, ועולם זה נקרא שם א"ד כנודע, "ויחננו במקלה" ע"ד במקלה ברכו את ה' (תהילים ס"ח, כ"ז) ר"ל שאח"כ יכול לירד במקלה ישראל ולפעול להם כל צרכם ולהעלותם לקשרם בקדושה עליונה. (דודאים בשדה)

דיבוריו (הגשמיים) של הצדיק עושה רושם

או יאמר ככל היוצא בו ע"ד שאנו אומרים ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, דהיינו שיפתח את שפתיו, ופי יגיד לשון המשכה, תהלתך רוצה לומר הדיבורים היוצאים מפי יהיו נמשכים עד עולם עליון הנקרא תהלה. ונמצא דברי קדושה שהצדיק מדבר עם דבוקים בפיו ונמשכים ועולים עד עולם עליון ואינם נפסקים לצאת מפיו ממש רק דבוקים גם בפיו הקדוש. ולא כן דברי הגשמיים הנפסקים מהדיבור. והצדיק צריך לראות שגם דברי גשמיים שלו יהיה גם כן בקדושה וטהרה גדולה למען יעשה בהם גם כן עשיות קדושה, וזהו "ככל היוצא מפיו" פירוש אפילו דברי גשמי יעשה בהן תיקון. (נועם אלימלך)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ר' סיון תשע"ד

ישראל, נקראים צאני צאן מרעיתי. ע"ד שאמרו חז"ל על טובים דודיק מיין, "חביבין דברי חכמים יותר מיינה של תורה". (צמח צדיק)

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר. י"ל דהנה משה רבינו ע"ה היה רוצה לאמר כאן סתרי תורה, על דרך הידוע - רזי וסודות נדר ושבועה, והיה ירא לנפשו לאמרם לכל המון עם, כי לא כל הרוצה ליטול את השם וכו' (ברכות טז:). וידוע מה שכתוב בזוה"ק "זוי אי אמינא, וזי אי לא אמינא, דלא ייבדון מרגליתא טבא מביניהו" (בתרגום: אוי לי אם אומר, ואוי לי אם לא אומר, שלא יאבדו מרגלית טובה מביניהם), ולכך וידבר משה אל ראשי עם בני ישראל, המטות לבני ישראל - היינו שהם מטים עצמם רק אל הצורך לבני ישראל (שהם הכניעו את עצמם לקבל את סתרי תורה הנ"ל ממשה רבינו ע"ה), והם הם זכי הדעת ושלומי הנפש, ולהם גילה מצפוני סתרי התורה הק' התלוים בזה הפרשה, והמשכיל יבין. (דגל מחנה אפרים)

זאת מוצאייהם למסעיהם (ל"ג, ב'). 'מוצא' רומז למיתה, כמו דאיתא במדרש לעת מצוא זו מיתה, היינו שוב יום אחד לפני מיתתך, שיזכיר לו יום המיתה, ועי"ז 'למסעיהם', ילך ממדרגה למדרגה על פי ה' שיעשה הכל לשם ה'.

אלה מסעי בני ישראל וגו' (ל"ג, טו). הרמ"ע מפאנו זצ"ל כותב: הר"ת של אלו הארבעה תיבות של הכתוב הזה מרמזין על ד' גלויות: אדום, מדי, בבבל, יון, שצריכים בנ"י לעבור עד ביאת משיח צדקנו בקרוב. והנה איתא במדרש שלכן הגאולות הקודמות לא נשארו קיימות לעולם, מפני שלא היה ע"י השי"ת בעצמו כי אם ביד שליחיו, אבל לעתיד השי"ת בעצמו יגאל את ישראל וכדכתיב "ופדויה ה' ישוּבון ובאו ציון ברנה" ולכן יהיה "ישמחת עולם על ראשם", ישועה נצחית. וזה מרומז בפסוק "אלה מסעי בני ישראל", ועדיין לא נגאלו גאולה שלימה נצחית, זהו מפני "אשר יצאו מארץ מצרים

לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (ל', ג). מי שאינו עושה דיבורו חולין, ועושה תקונים ככל היוצא מפיו, ויגזור אומר ויקם לו (ע"פ איוב כ"ב, כ"ח) צדיק מושל ביראת אלוקים (שמואל ב' כ"ג, ג) ע"י שמירת ברית הלשון, וזהו מטות, שיוכל להטות מדותיו של הקב"ה מדין לרחמים.

או נראה לפרש ע"פ המדרש (פליאה) על פסוק איש כי ידור נדר לה', הדא דתימא ימינו כצל עובר, פ"י כי איתא (נדרים י:): שאסור לומר לה' קרבן, רק קרבן לה', שמא ימות קודם שיאמר קרבן ויוצא ח"ו שם שמים לבטלה. וכאן אמר הכתוב נדר לה' ולא כתוב לה' נדר כנ"ל שמא ימות קודם. וזהו שאמר המדרש הדא דתנא ימינו כצל עובר, ואיתא פלוגתא בגמרא (שם ט:). באם טוב שתדור הגם שתשלם וסובר רבי מאיר הגם שישלם אעפ"כ אינו נכון שידור, וזהו פירוש הפסוק איש כי ידור נדר משום שמא ימות קודם שיאמר קרבן או נדר, א"כ כיון שאין לאדם ליחל אפילו על דבר א' שיאמר איך ידוע הוא לו שכל היוצא מפיו יעשה וביודענו הכתוב שאין לדור כלל. (קדושת לוי)

נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך (ל"א ב'). הרה"ק ר' מאיר זצ"ל בן הרה"ק מברדיטשוב זי"ע אמר, שאותם העבודות והתפילות שהעלו הצדיקים והתפללו בחייהם, הם ממשכים בהם גם לאחר שעלו לשמי מעלה לצרור בצרור החיים, וזהו פ"י הפסוק נקם נקמת בני" מאת המדינים אחר תאסף אל עמך, ורצ"ל נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, אף אחר תאסף אל עמך. (דעת משה להרה"ק ר' משה מבאיאן - קראקא זי"ע)

לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (ל', ג). לא יחל דברו, היינו שלא ישנה דיבורו, גם לא ידבר שום דבר חולין, אזי ככל היוצא מפיו, יעשה הקב"ה. וכמו שאמר זקני היהודי הק' מפשיסחא זי"ע, "אם ישמור האדם דיבורו, אזי מה שיגזור אומר, הקב"ה יחישו, יעשה". (אין עדות, זו וזה דף ל"ו ע"ב ד"ה האיש)

וגדרות לצאנכם (כ"ד, ב'). כי ע"י הגדרים והסיגים שעושין להן בני

לצבאותם ביד משה ואהרן" ביד שליחי השי"ת ולא מיד השי"ת בעצמו, כמו שיהיה בגאולה העתידה במהרה בימינו. (כתנות אור)

ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני (ל"ג, ט"ז). י"ל בדרך צחות ויסעו מרפידים, כיון שרפו ידיהם מדברי תורה ופירשו מללמוד תורה ח"ו, אז נעשים שונאים לת"ח, וכמ"ש חז"ל (פסחים מט:): שנה ופירש קשה מכולם. וע"י שגאה יבוא קנאה להתקנאות בעווסקים בתורה ליתן בהם דופי ולדבר עליהם, וזהו ויחנו במדבר סיני, ר"ל לדבר בת"ח הנקרא "סיני" ולזלזל אותו. (תולדות יעקב יוסף)

כשאדם מתבטל ומרפה ידיו מהתורה, אין לו מנוחה, כי נותנין עליו עול מלכות שמים ועול דרך ארץ (אבות ג', ה'). ומדה טובה מרובה, שאם עוסקין בתורה מעבירין ממנו עול מלכות שמים ודרך ארץ. וזהו הרמז "ויסעו מרפידים", רפידים דרשו חז"ל לשון רפיון ידים מהתורה, וכשנוסעים מזה דהיינו ממידת העצלות ועוסקים בתורה, אז "ויחנו" יש להם הניה ומנוחה, "במדבר סיני", ע"י התורה הנתונה משם.

ויחנו בקברות התאוה (ל"ג, ט"ז). יש לפרש כי עם ישראל בראותם את המשפט הגדול שנגעשה בעם המתאווים, נתנו אל ליבם לשבר התאוה ולקברה מכל וכל. וזהו "קברות התאוה" המקום שבו קברו ישראל את התאוה האסורה. (ע"פ באר מים חיים)

כי אתם באים כו' (ל"ד, ב'). אא"ז מו"ר זצ"ל אמר, כי צריך האדם לקבל

ע"ע להיות מיוחד להשי"ת כרצונו עד שלא יהיה נשכח ממנו אף רגע אחד. אף שיודע האדם כי איננו במדריגה זו, מכל מקום הקבלה והרצון צריך להיות על צד היותר טוב וזה מועיל שיוכל לעשות דבר מה על כל פנים עכ"ד. ונראה להוסיף כי היה גלוי וידוע להשי"ת שישאירו מכוננים, ואעפ"כ היה רצונו יתברך שיקבלו עליהם את זה לעקור אותם מכל וכל. וכן כתבו חז"ל (סוטה לד.) שקבלו עליהם כשעברו הירדן והיה זה עצה אף שישאירו יוכלו לתקן זאת כמו שיהיה לעתיד הכל מתוקן בעזרת השי"ת, ע"י הקבלה שיקבלו עליהם כראוי כנ"ל.

ויסעו מקברות התאוה ויחנו בחצרות (ל"ג, י"ז). אין לך עצה טובה לכבישת היצר, לשבירת ולקבורת התאוה מהזכרת יום המיתה ליצה"ר, אם רצונך לנסוע מ"קברות התאוה" קיים בעצמך "ויחנו בחצרות", זכור תמיד כי העוה"ז אינו אלא חצר שלפני הבית, פרוזדור לטרקלין. אין אדם שוהה בפרוזדור אלא מתקין עצמו שם להכנס לטרקלין. (בית יצחק, ווארקין)

את שש ערי המקלט אשר נתנו לנו שמה הרצה, ועליהם נתנו ארבעים ושנים עיר (ל"ה, ו'). שש ערי המקלט הינן שש המילים של הפסוק: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". וסמוך להן - "ועליהן נתנו" - ארבעים ושמונה המילים של פרשת ואהבת עד ובשעריך. פסוק זה של "שמע ישראל", ופרשה זו של "ואהבת", הם הם ערי המקלט, בהן יכול כל אדם מישראל למצוא לו מחסה ומגן, אף אם עשה רע. כן הוא, ע"י קבלת עול מלכות שמים ואהבת ה', הריהו ניצול מכל המקטרגים הרודפים אחריו. (אוהב ישראל)

מעשי צדיקים

פדיון שבויים נפלא ביותר

חטאיו הוא גם הזכיר את המעשה בחוכר היהודי שנכלא, וכיצד בא יהודי ומסר את עצמו לשבת במקומו. עכשיו אני מבין מדוע חלית לפתע פתאום, אמר לו הכומר והמשיך ואמר בקול תקיף: אם החיים יקרים בעיניך שחרר מיד את היהודי הוא, ובקש ממנו סליחה ומחילה, עם יהודי אסור להתחיל ובמיוחד עם יהודי כזה שהוא צדיק וקדוש.

מיד שלח הפריץ את משרתו לשחרר את רבי משה לייב ולהביאו אליו, אולם המשרת חזר בידיים ריקות ואמר כי היהודי מסרב להשתחרר מאזיקיו, מדוע הוא מסרב? כזה דבר עוד לא שמעתי שאדם יסרב להשתחרר מבית הסוהר, תמה הפריץ שהתפתל בכאביו, הוא טוען, השיב המשרת, כי על ידי שחרורו לא יושע בעל הפונדק, לכן הוא תובע איפוא, כי הפריץ ימחול ליהודי החוכר את כל החוב, תמורת הצער שגרם לבעל הפונדק במעצרו הממושך. טוב, אמר הפריץ לך ואמור לו בשמי, כי אני מוותר על החוב, שחרר אותו והביאו מייד לכאן, שוב חזר המשרת והודיע, כי היהודי עדיין מסרב להוריד את אזיקיו, הוויתור על החוב עדיין לא מספק אותו, כי מאין יחיה בעל הפונדק אם כל הכנסותיו ילכו לכיסוי החוב שהוא חייב מן הסתם, והוא ישקע שוב בחובות ולא יהיה לדבר סוף. הפריץ נתקף שיעול חזק והרגיש כי שעתו האחרונה מתקרבת, בשארית כוחותיו הוא ציווה על המשרת לרוץ מהר לבית הכלא ולומר ליהודי, כי הוא הפריץ מוכן לוותר לחוכר על דמי החכירה של שנה מראש.

עתה חזר המשרת כשרבי משה לייב הולך עמו, הפריץ שמח בראותו את הצדיק מגיע, ומיד הרגיש קצת הקלה במכאוביו, עתה סלח נא לי וברך אותי שאבריא במהרה, ביקשו הפריץ. השיב הצדיק: על הצער שנגרמת לי ולבעל הפונדק שלך באמת כיפרת כבר, אולם על הסבל ועגמת הנפש שהיו מנת חלקם של אשתו וילדיו,

אין אני יכול למחול לך, תעבור השנה והחוכר שוב יצטרך לדאוג מאין יקח כסף כדי לשלם לך? אתה הרי רואה בעצמך וידוע את האמת שדמי החכירה גבוהים מדי, מסתבר שאין הפונדק יכול לשאת בהוצאה גבוהה שכזו, אם אתה מוכן לקצץ את דמי החכירה בחצי מהתשלום כעת, ומבטיח לי כי לעולם לא תשוב לצער את החוכר הישר שלך ואת משפחתו, אמחול לך ואתה תהיה בריא.

לפריץ לא היתה כל ברירה אלא להסכים, הוא הורה מיד על עריכת הסכם חדש עם החוכר, שבו הוא הסכים לוותר על החוב הישן, וכן על דמי חכירה לשנה מראש, ועם תום השנה ישלם החוכר רק את מחצית דמי החכירה לפי האפשרויות שיהיו לו. כאשר נסתיימה ונחתמה העסקה, הרגיש הפריץ טוב יותר ומחלתו נעלמה באותה פתאומיות שבה היא באה. רבי משה לייב נסע לפונדק ועוד הספיק להתפלל שם מנחה, כשהחוכר ומשפחתו שמחים על הצלתם המופלאה.

מסופר: הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א היה פעם בדרך והגיע לכפר אחד, שם ביקש להיכנס לפונדק שהיה חכור בידי יהודי, הוא מצא את הפונדק סגור, ולשאלתו ספרו לו השכנים, כי בעל הפונדק פיגר בתשלום דמי החכירה, ומשום כך כלא אותו הפריץ בעל האחוזת בבית הסוהר, ואילו את אשתו וילדיו גירש מהמקום, הם הוסיפו וסיפרו כי שמעו מפי הפריץ כי מנוי וגמור עמו לא לשחרר את מושקה היהודי מבית כלאו, כל עוד לא תביא לו אשתו את כל הכסף המגיע לו. הצדיק רבי משה לייב נחרד לשמע האסון שפקד משפחה יהודית, הוא התאכסן פעם בפונדק זה והכיר היטב את החוכר היהודי ישר וירא שמים.

הלך איפוא רבי משה לייב אל הפריץ ללא שהיות, וניסה לדבר עמו ולרכך את לבו הקשה כאבן, שעה ארוכה ניסה לשוחח עמו ולבקש שירחם על החוכר היהודי שלא אשם בכך שאין לו מספיק הכנסות מהפונדק. שירחם על משפחה יהודית מסכנה, על אשה וילדים שנוזקו לחוב. אולם כל זה היה ללא הועיל, הפריץ אמר כי החוכר חייב לו את כספי החכירה זה זמן רב, וכי הוא לא ישחרר אותו, ולא איכפת לו שיירקב בכלא, כל זמן שלא יקבל את הסכום המלא שמגיע לו ממנו. "ואם הוא יוסיף לשבת בכלא יש לכבודו סיכוי לקבל את הכסף?" ניסה רבי משה לייב לשכנע את הרשע. אדרבה אם יינתן לו לפתוח את הפונדק ולהרוויח כסף, יש תקווה שיוכל לסלק את חובו, אולי בתשלומים טיפין טיפין, אבל אם הוא יוחזק בכלא הרי אין שום סיכוי לכך.

בראותו כי הפריץ איתן בדעתו להמשיך ולהחזיק את החוכר בבית הסוהר בכל מחיר, אמר רבי משה לייב כי יש לו הצעה, קח אותי במקומו לכלא, ושחרר את היהודי כדי שיוכל לנהל את הפונדק, אם ישמעו היהודים כי אני יושב בכלא, יאספו את הכסף הדרוש לשחרורי, וכך תקבל את החוב שלך במהרה. הצעה זו מצא חן בעיני הפריץ, הוא הורה לשחרר את החוכר מאזיקיו, ובמקומו כלא את הרב הקדוש רבי משה לייב מסאסוב בתור משכונ חי תמורת חוב דמי החכירה.

ישב איפוא רבי משה לייב בכלא החשוך, כבול באזיקים, כשהוא שמח על כי עלה בידו לקיים מצוות פדיון שבויים, אולם כאשר הגיעה שעת תפילת מנחה והוא התבונן במצבו וראה היכן הוא נמצא, חרה לו היטב יחסו של הפריץ המרושע ליהודי אומלל ובני משפחתו, מסירות נפשו של רבי משה לייב עשה רעש גדול בשמים: כיצד אפשר להשאיר צדיק כזה אסור בנחושתיים, לאחר שהוא קיים בגופו מצווה כה חשובה כמצוות פדיון שבויים.

לפתע חלה הפריץ בצורה רצינית למדי, הוא שלח לקרוא לכומר שלו, כדי להתוודות באוזניו על חטאיו לפני שיסתלק מן העולם הזה, בין שאר

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

ותזכנו ללכת בדרכי ישרים

הנכונה, בדרך המלך, רק אז מי שדוהר מהר יותר הינו חשוב ויקר יותר, אולם כשמתחילים לסור מהדרך הסלולה, ותועים בעיירות, מי חשוב יותר המהיר או האיטי? ובתוך כך נתן לו הצמח צדק להבים את הלך המוסר.

הפרשיות שאנו קוראים במשך כל שבוע נותנים לו דרך חיים שיבור לו האדם בעוה"ז. ומכל פרשה ופרשה יש את הנקודות שאפשר ללמוד מהם הרבה דרכי חיים ומוסר. והשבוע בפרשה נקרא על מ"ב מסעות שבני ישראל היה עליהם לעבור עד שיכנסו לארץ ישראל, ומה גדול הפליאה במעיין בתוך הכתובים, שבני ישראל עברו בעוז ובגבורה את כל המסעות. ומהם לימדו אותנו רבותינו הק' שכל יהודי באשר הוא עובר מ"ב מסעות במשך חייו, עד שיביאו אותו אל המנוחה והנחלה. ולכן יש לשמוח בכל מסע שעובר עלינו בצוק העיתים. ומעתה נבוא לביאור הכתובים הפותחים את פרשת השבוע (ל"ג, א' - ב') "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד

משה ואהרן. ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם", שואלים הספרים, א' איך בני ישראל היה להם כח לעבור את כל המסעות הללו. וב' למה היה למשה לכתוב את 'מוצאיהם למסעיהם', הרי בטוח שהם יוצאים למסע, אז הם בדרך לאיזה משהו? אלא מה לפי כל האמור כאן מתבאר לנו יפה שני הקושיות יחד. בני ישראל עוברים עוד מסע ועוד מסע, כדי שיראו ראויים להיכנס לארץ ישראל. אבל מה הם גומרים מסע, ומיד ממשיכים לעוד מסע, ואיך הם מצליחים לעבור את כל המסעות, משום שזה על פי ה', ואם הם הולכים בדרך הסלולה, בדרך הנכונה, בדרך המלך, מה יש להם לחשוב על כקושי של המסעות הללו, אלא הכל זה חטיבה אחת בכדי להיכנס לארץ ישראל. ולכן גם היה צריך לכתוב את 'מוצאיהם למסעיהם' להורות לנו שכל מוצא היה בשביל להגיע לאיזה דרך, והם לא חשבו אולי ללכת בדרך אחרת, שמיד שהם יצאו הם קיבלו החלטה על עצמם שזה המסע שלהם.

והנה אנו בתוך ימי בין המיצרים, שנאמר עליהם (איכה א', ג') "כל רודפיה השיגוה בין המיצרים", והתיבה 'מיצרים' הוא המצרים שיש לכל אדם. המסע שכל אדם עובר במשך השנה. המסע שכל בני ישראל עוברים בכללם שבת המקדש עוד לא על מכוננו ובבנינו. ועל אלה אני בוכיה. והרי כל אדם יכול להורות לעצמו את הדרך הנכונה, וללכת ולדבוק בה, שנאמר במשלי (ט"ז, ב') "כל דרך כי איש זך פְּעִינֵיו, וְתֵן רוּחוֹת ה'", ולכן מבקשים אנו בתפילה ובתחינה לפני רבון כל העולמים, שהרי אתה יודע כמה דמעות הורידו בני ישראל לזכות לבניין ביהמ"ק, נבקש (סליחות לעשרת ימי תשובה) "יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות שתשים דמעותינו בנאדך להיות, ותצילנו מכל גזרות אכזריות כי לך לבד עינינו תלויות". ונבקש בעת הזאת שהשם ינחה אותנו בדרך הישרה והסלולה, שתביא אותנו לגאולה השלימה בקרוב ובימינו, וימים אלו יהפכו לששון ולשמחה, אמן ואמן.

הרבי בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זי"ע היה מפורסם בדורו כרבי ומנהיג עדת חסידים, ובפרט היה בולט ביותר ששמו הלך לפניו כגאון עצום בכל חלקי התורה. ויהי היום והגיע שמע גדלותו בתורה וגאונתו אל יהודי תלמיד חכם אשר לא היה נמנה על עדת החסידים. ואותו יהודי החליט כי עליו לנסוע לליובאוויטש ולדבר בלימוד' עם הצמח צדק. הוא הכין את עצמו עם כמה סוגיות שונות ומורכבות בש"ס, להוכיח גם את רוב גדלו של עצמו בלימוד...

אלא שעונת החורף היתה אז, והשלג כיסה את פני האדמה, ולא היה יכול אותו יהודי לצאת לדרכו. כך שחורף שלם עבר עליו בצפיה דרוכה, ובהכנות נוספות עד שיכול יהיה לנסוע אל עבר העיר ליובאוויטש הרחוקה. ואכן, כשהחלה עונת הפרשת השלגים, שכר אותו ת"ח כרכרה עם סוסים. ואחרי מסע ארך ומורכב הגיע למחוז הפצו כשהוא נרגש ומתוח לקראת פגישתו עם

הצמח צדק. הוא ביקש מהגבאי שיסדר לו להיכנס את הרבי, והשיב לו שיכול להיכנס ליחידות' עם הרבי מחר בערב. היהודי יצא שמח וטוב לב, שיש לו לעבור על הסוגיות שלמד והכין, ויכל לחזור עליהם שוב בבקאות במשך יום שלם.

והנה אתא בוקר וגם לילה, והגיע תורו להיכנס אל הצמח צדק זי"ע נתן לו 'שלוש', ומיד פנה אליו בשאלה 'מנין? יהודי' ענה הת"ח בקצרה 'ממקום פלוני', כשבלבו הוא משתוקק להגיע כבר אל העיקר שלשמו טרח... לדבר בלימוד עם הגאון... אך הרבי פונה אליו ושואל אותו שוב 'זכיצד הגעת מעירך עד לכאן?' היהודי אינו מבין לשם מה להתעסק ב'זוטות' שכאלו, אך הוא משיב בחפזה 'שכרתי כרכרה עם סוסים, וטלטלתי את עצמי בדרכים, עד שהגעתי הנה...'

הרבי אינו מרפה ושואל אותו שוב 'איזה סוסים היו רתומים למרכבתך, לבנים או שחורים?', ואותו יהודי שכבר חפץ לדבר בלימוד, עונה לרבי בגמגום 'הגעתי הנה עם שני סוסים לבנים ושני סוסים שחורים... כשתוך כדי כך הוא מהרהר בליבו: גאון כזה עוסק בדברים האלה...? רק שבזאת לא הסתיים השאלות של הרבי, והרבי מוסיף לשאול 'אמור נא לי, איזה סוסים יקרים יותר, הלבנים או השחורים?' היהודי לא מצא את עצמו מרוב תימהון, אך מפני כבודו של הרבי הוא ענה 'הסוסים הלבנים יקרים יותר... והרבי ממשיך לשאול וכל זה למה, שהסוסים הלבנים יקרים יותר?' נענה אותו יהודי 'פשוט ביותר, הסוסים הלבנים חזקים יותר, הם דוהרים מרחק רב בשעה, ואילו הסוסים השחורים אינם חזקים יתר על המידה, והם לא דוהרים כה חזק, לכן נמצא אפוא שהסוסים הלבנים יקרים יותר... כשמע הצמח צדק את הדברים, קם לפתע מכסאו, והתקרב אל אותו יהודי, ולחש לו בהתעוררות רבה, דברים נוקבים אשר טלטלו את נשמתו, והיו לו לדרך החיים. וכה אמר הרבי: 'הגך אומר שהסוסים הלבנים שדוהרים מהר חשובים ויקרים יותר, אולם כל זה כשנוסעים הם בדרך

ילמדנו רבינו מי שהוא נרדף מן הגיים ומן הלסטים מהו שיחלל את השבת? כך שנו רבותינו הנרדף מן הגיים ומן הלסטים מחלל את השבת ומציל את נפשו, שכן אנו מוצאין בדוד כשבקש שאול להרגו ברח ונמלט. אמרו ז"ל: מעשה שבאו כתבים רעים מן המלכות לגדולי צפורי בשבת, באו ושאלו את רבי אלעזר בן פרטה, אמרו לו: כתבים רעים באו אלינו מן המלכות, מה אתה אומר נברח? והיה מתירא לומר להם בשבת ברחו, אמר להם ברמז ולי אתם שואלים לכו ושאלו את יעקב ואת משה ואת דוד... אמר להם הקב"ה לישראל: בני זהירו במצוותי ושמרו את התורה, וראו כמה נסים ונפלאות עשיתי לכם משעה שיצאתם ממצרים, והפלתי שונאיםם והעברתי אתכם בים והפלתי פחד ורעדה באויביכם, שנאמר (שמות טו) אז נבהלו אלופי אדום וגו', והשמדתי את האמורי וסיחון ועוג וכל ארבעים שנה שהייתם במדבר לא הנחתי אתכם אפילו שעה אחת. כמה שונאים באו עליכם ולא הנחתי אתכם לברוח וכמה נחשים ועקרבים הרגתי מפניכם שנא' (דברים ה) המוליכך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב ולא הנחתי אותם להזיק אתכם, לפיכך אמר לו הקב"ה למשה: כתוב את המסעות שנסעו ישראל במדבר כדי שידעו כמה נסים עשיתי עמהם בכל מסע ומסע, מנין? ממה שקראו בענין "אלה מסעי בני ישראל ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה'". (מדרש תנחומא, פרשת מסעי, אות א')

כתובת מייל של מערכת הגליון עלון זה נתרם

a13215113@gmail.com

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב יוחנן דב הלוי ז"ל נלב"ע י"ב חשוון ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ת. נ. צ. ב. ה.

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי" או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין ניתן אכילת הפליגה אלא פנימה ורק באמצעות אמצעים מיוחדים

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ד, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.